

????????????????

Zvířecí NEJ...

Největší u nás žijící sova o hmotnosti maximálně 3,3 kg má rozpětí křídel necelé 2 m. Samice je, podobně jako u většiny druhů dravců a sov, oproti samci výrazně větší a těžší. Hnízdí brzy zjara, námluvy probíhají již od ledna, klasické hnízdo si však nestaví. Dvě až tři čistě bílá vajíčka snáší samička do pečlivě vyhrabané hnízdní jamky. Mláďata se z vajíček líhnou zhruba po 35 dnech a samice je téměř nepřetržitě na hnízdě hlídá a krmí. Proto je také větší než sameček, který v tomto případě shání hlavně potravu a zásobuje rodinu krmením.

Výr velký, největší u nás žijící sova

Co se potravu týká, loví výři kořist od velikosti potkana až po zajíce, z ptáků pak od kosa po bažanta či divokou kachnu. Díky svému absolutně tichému letu a výbornému sluchu dokáže výr ulovit i ježka anebo jinou sovu či večer spícího dravce. Proto také na hnízdě výra lze snadno najít nejen zbytky ježčích kůží, ale i peří ze sovy pálené, kalouse, puštíka, jestřába, káněte, poštolky atd. Dost často výři létají za potravou i do měst a vesnic, kde loví zejména potkany, ježky a na římsách či fasádách spící městské holuby. Jejich teritorium, které si pečlivě hlídají a střeží, je pak velké právě podle úživnosti plochy, a tak tam, kde je potravu hodně, ho mají menší a obráceně. Tam, kde je v teritoriu vodní plocha, najdeme na hnízdě třeba i roztrhanou divokou kachnu, z otevřené krajiny pak zase bažanta, straku, malého zajíce. U skládky komunálního odpadu a v blízkosti městských aglomerací loví výhradně potkany a u lesa pak sojky či káňata. Proto je také výr velký obávaným predátorem, a jak ho ptáci někde spatří, hned dávají avízo ostatním a společně se ho snaží z lokality vyštvat.

Populace výra velkého v naší přírodě bohužel výrazně kolísá. Kromě velkého tlaku ze strany výše postavených predátorů, kteří přirozeně výrům likvidují zejména snůšky a malá mláďata, je největším nepřítelem výra člověk. Ročně sebereme desítky výrů sražených auty na silnici či nalezených pod

????????????????

sloupy elektrického vedení. K silnici výry láká zejména snadná dostupnost potravy v podobě potkanů, drobných hlodavců a zvířat přilivajících se na odpadcích v silničních příkopech. Podobná situace je i kolem železničních tratí. Lidé vyhazují z oken automobilů i vlaků nejrůznější odpadky a zbytky potravin, které lákají hlavně hlodavce, za nimi se pak stahují sovy a dravci. V souvislosti s elektrickým vedením tu jsou případy, kdy výr usedne na uzemněnou část sloupu, při skládání křídel překoná výšku izolátoru a dotkne se vodiče pod napětím. Pokud dojde k úhynu samce v době hnízdění, většinou uhynou na hnízdě i mláďata. Za dobu naší činnosti jsme to zažili několikrát. V Plzeňském kraji tak ročně okrouzkujeme z celkem jedenácti pravidelně kontrolovaných lokalit jedno až 5 mláďat, což odpovídá většinou pouze jednomu až třem úspěšným vyhnížděním!

Frajer ze štěnovického lomu

Několik let musel hnízdit se samičí ve štěnovickém lomu. Naučil se létat do města Plzně na městské holuby, párkrát jsem se s ním v Plzni také potkal. Poprvé to bylo ve vnitrobloku za Nemocnicí U Mulačů v Plzni na Borech. Při chytání holuba se zamotal do starého textilního opletu kabelu nataženého mezi dvěma domy. Oplet se mu namotal na stoják a drápy. Ráno volali obyvatelé okolních domů, že vidí nějakou velkou sovu, jak visí hlavou dolů v koruně třešně. Vyjel jsem tedy k zásahu, výra z opletu vymotal, nasadil mu ornitologický kroužek a kousek za Plzni vypustil.

Zhruba po dvou letech volala paní z Plzně – Bor z domu Raisova 16 (o dva bloky vedle než je Nemocnice U Mulačů), že ve světlíku na okně od WC jí sedí obrovská sova s velkýma oranžovými očima. Opět jsem vyrazil na místo, abych ze světlíku vyprostil mnou okroužkovaného a dobře známého výra. Totéž se pak opakovalo o dva měsíce později, kdy výří samec propadl do světlíku domu Raisova 14, což bylo hned vedle. Pokaždé, když jsem přijel pro výra, jsem však někde kousek od něj našel uloveného městského holuba. Byl to prostě specialista a naučil se pro potravu chodit do města. Co se s ním později stalo, na to jsem už nepřišel, jelikož od posledního zásahu jsem se s ním už nepotkal.

Každý rok v květnu už přes 20 let objíždíme a kontrolujeme lokality a hnízdiště výrů velkých. Bohužel hodně těchto lokalit je už dnes prázdných a bez pobytových stop. Výr velký je tak nejenom naší

????????????????

????????????????

NEJVĚTŠÍ sovou, avšak pomalu, ale jistě se stává i sovou NEJOHROŽENĚJŠÍ. Držme mu proto, prosím, palce a snažte se i vy, zejména pak v době hnízdění, dopřát mu klid na hnízdišti i při výchově mláďat. Je to totiž u výra jedna z těch zásadních věcí, která výrazně ovlivňuje jeho počty v naší přírodě.

■ Karel Makoň
DESOP Plzeň

????????????????

Co se děje kolem nás...? DVD konečně v prodeji!

Již dříve jsme vás informovali o projektu Záchrané stanice živočichů Plzeň a připravovaném filmovém dokumentu pěti zvířecích hrdinů z naší české přírody.

Dva DVD nosiče v jednom obalu ve standardním i prvotřídním rozlišení, které si můžete přehrát na většině dostupných přístrojů, jsou konečně na světě a v prodeji!

Těší se na vás užovka Simona (Taťjana Medvecká), bobr Břetislav (Josef Somr), čáp Kamil (Jiří Lábus) vlaštovka Vladka (Martha Issová) a sele divokého prasete (Pavel Liška).

Výborná kamera a střiž Vladimíra Nového, unikátní záběry a scénář. K dispozici je přes 80 minut obrazu a záběrů z různých koutů Plzeňského kraje. Přírodopis, biologie, vlastivěda, hudební výchova i tělocvik, ale hlavně pravdivé příběhy, které se opravdu staly. Odborně zpracované texty, namluvené špičkami české herecké scény, doplněné na míru složenou hudbou od geniálního skladatele Varhana Orchestroviče Bauera. Svižný střiž, samostatně i filmová hudba a jako bonus deset dvouminutových tematicky zaměřených obrazových klipů.

To vše je určeno pro malé i velké diváky. Ideální vánoční dárek pro vnoučata i seniory.

DVD představíme i na Dnu Vítaného hosta 14. 12. v 18.00 hodin v L-klubu na Lochotíně.

Dotovaná cena DVD „Co se děje kolem nás...?“
je 350,- Kč + poštovné a balné.

Objednat lze na emailové adrese:
ptactvo@desop.cz
Přímo na DES OP –
Záchraná stanice živočichů Plzeň
www.desop.cz

